

Helsingfors/Mariehamn 28.7.2020

Nr 32/2020

Hänvisning Justitieministeriets skrivelse
26.6.2020, VN/10494/2020.

Till Justitieministeriet

Ärende

Justitieministeriet har med hänvisning till 32 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland i skrivelse 26.6.2020 inbegärt Ålandsdelegationens utlåtande över ett utkast till en överenskommelseförordning om skötseln av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter som avser behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer som är verksamma inom socialvården på Åland. Social- och hälsovårdsministeriet och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har beretts tillfälle att inkomma med utlåtande i ärendet. Ålands landskapsregering har samtyckt till överenskommelseförordningen.

Överenskommelseförordningens bakgrund och innehåll

Lagtinget antog 16.9.2019 landskapslagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (ÅFS 24/2020, nedan landskapslagen). Landskapslagen innehåller bestämmelser om rätten att vara verksam som yrkesutbildad person inom socialvården, socialarbetarnas särskilda skyldigheter samt om styrningen och tillsynen över dem. Landskapslagens syfte är att främja klientsäkerheten och socialvårdsklienternas rätt till socialvård av god kvalitet och till gott bemötande. Ålandsdelegationen konstaterade i utlåtande 25.11.2019, liksom republikens president 19.12. 2019, att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte förelåg. Den 6 februari 2020 utfärdade landskapsregeringen landskapsförordningen om yrkesutbildade personer inom socialvården (ÅFS 25/2020). Av landskapslagens förarbeten framgår att avsikten vid stiftandet av den nya lagstiftningen har varit att ingå en överenskommelseförordning om att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, på motsvarande sätt som i riket, ska sköta legitimeringsförfarandet, erkännandet av yrkeskvalifikationer för personer med utländsk utbildning, upprätthållandet av centralregistret för yrkesutbildade personer inom socialvården samt utöva viss tillsyn med därtill hörande befogenheter för på Åland verksamma yrkesutbildade personer inom socialvården.

I utkastets 1 § anges överenskommelseförordningens tillämpningsområde. Enligt paragrafen överförs vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter som enligt landskapslagen ankommer på Ålands landskapsregering till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. I paragrafens 2 § preciseras de förvaltningsuppgifter som överförs, medan motsvarande tillsynsuppgifter anges i förordningens 3 §. Överenskommelseförordningens

4 § reglerar fördelningen av kostnadsansvaret. Förordningens 5 § innehåller ikraftträdelsebestämmelser.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 13 punkten i självstyrelselagen för Åland tillkommer lagstiftningsbehörigheten landskapet gällande socialvården. Lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar, landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda, disciplinär bestraffning av landskapets tjänstemän, arbetspensionsskydd för landskapets anställda och för förtroendevalda inom landskapsförvaltningen samt för rektorer, lärare och timlärare vid grundskolor i landskapet tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 2 och 2a punkterna i självstyrelselagen.

Enligt självstyrelselagens 18 § 4 punkt har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda och disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare.

Jämlikt 27 § 21 punkten i självstyrelselagen hör arbetsrätt med undantag av tjänstekollektivavtal för landskapets och kommunernas anställda till rikets behörighet. Till rikets behörighet har i 29 § 1 mom. 6 punkten i självstyrelselagen hänförts arbetsavtal och samarbete inom företag. Av uppdelningen av behörigheten framgår att landskapets lagstiftningsbehörighet innefattar befogenhet att bestämma om landskapets tjänsteinnehavares rättigheter samt om deras anställningsvillkor.

Lagstiftningsbehörigheten är delad mellan landskapet och riket när det gäller regleringen av behörigheten att vara verksam inom olika yrken. Beroende på behörighetsfördelningen finns det vissa reglerade yrken som utövas i landskapet med stöd av rikets lagstiftning, medan andra reglerade yrken bestäms i landskapslagstiftningen. Med begreppet reglerat yrke avses en eller flera former av yrkesverksamhet där det genom landskapslag direkt eller indirekt krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av verksamheten eller någon form av denna.

Enligt landskapslagens 2 § ska lagen tillämpas på yrkesutbildade personer som är anställda inom den kommunala socialvården eller hos en privat aktör och på yrkesutbildade personer inom socialvården som är självständiga yrkesutövare. Till landskapets behörighet inom socialvården hör att föreskriva om bl.a. rätten att verka som socialarbetare, kompetenskraven och skyldigheterna även ifråga om den yrkesutbildade personalen inom den privata socialvården. Enligt självstyrelselagens 18 § 26 punkt utgör användningen av tvångsmedel landskapsbehörighet inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Däremot ingår det inte i landskapets behörighet att föreskriva om disciplinära åtgärder, såsom en i landskapslagens 25 § föreskriven skriftlig varning, beträffande arbetstagare anställda i arbetsavtalsförhållande, privata aktörer eller sådana yrkesutbildade personer inom socialvården som är självständiga yrkesutövare. Behörighetsfördelningen har till denna del beaktats i landskapslagens 15 § enligt vilken det ankommer på landskapsregeringen att ombesörja de i 20-26 § föreskrivna förvaltningsuppgifterna endast till den del de omfattas av landskapets lagstiftningsbehörighet.

Tillämpningsområdet för överenskommelseförordningen gäller de uppgifter som enligt landskapslagen ankommer på Ålands landskapsregering, vilket innebär att överens-

kommelseförordningen begränsar sig till att gälla uppgifter som enligt beskrivningen ovan utgör landskapsbehörighet.

Beträffande lagstiftningsbehörigheten i övrigt hänvisar Ålandsdelegationen till delegationens utlåtande 25.11.2019 över landskapslagen.

Finansieringen

Självstyrelselagen utgår från att part som enligt självstyrelselagen har förvaltningsbehörigheten även har kostnadsansvaret. Vid överförandet av förvaltningsuppgifter har den mottagande parten ansetts åta sig finansieringen om inte annat anges. Kostnadsfrågan kan lösas t.ex. så att den särskilt anges i förordning eller genom separata avtal mellan behörig riks- och landskapsmyndighet. Överenskommelseförordningens 4 § förutsätter att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ersätts för kostnaderna enligt vad Ålands landskapsregering och Tillstånds- och tillsynsverket avtalar. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning kan kostnadsansvaret regleras på föreslaget sätt.

Ålandsdelegationens slutsats

Ålandsdelegationen ser inte hinder för att förslaget till överenskommelseförordning i föreliggande form sätts i kraft.

Närvarande

Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Pellonpää och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck

Ordförande

Rainer Åkerblom

Sekreterare

